

Národno-gospodarske stvari.

Izposojevalno in založno društvo.

Gosp. J. A. Blaške, vodilni ravnatelj banke „Slovenije“, namerava ustanoviti v družbi enako mislečih Slovencev „izposojevalno in založno društvo“, kateremu bi se pridružila pozneje tudi zastavnica, za Slovence sploh brez ozira na politično mnenje.

Ako se pomisli, v kaki denarni zadregi je pogosto slovenski kmet in obrtnik, ako si zbere v duhu vse znane žalostne dogodke, sprevidel bode lahko vsak, da je ustanovljenje omenjenega zavoda za deželo velika dobrota. Ne manjka nam sicer denarnih zavodov, toda denarjev od njih dobiti je zelo težko. Eskomptna banka je skoraj izključljivo za trgovce, isto tako narodna banka. Ljubljanska hranilnica je se vé da vsem odprta, „ali veliko jih je poklicanih pa le malo izvoljenih.“ Treba je imeti posestvo, dolga prosto in preden se dobi denar, je čestokrat pomoč prepozna. Pri tem zavodu posojevalo bi se pri dostojni varnosti tudi na drugo mesto. Obrtnikom Ljubljansko pomočno društvo ne zadostuje; treba je še mnogo pomoči. Za ustanovljenje bi trebalo 50 udov, kateri bi plačali po 200 gold. ustanovnine, oziroma več ustanovnikov s primerno manjo ustanovnino. Ustanovljenje tega zavoda bi bilo tem lažje, ker v novejšem času ni potreba koncesije.

Slovinci na noge! Politika naj Vas v tej zadevi ne loči. Pomagajmo slovenskemu narodu se združenimi močmi, da ga rešimo iz voherniških krempljev, ga otmemo revščine, ter mu pomoremo do blagostanja. V edinosti je moč, v moči samostalnost, in ako bomo samostalni, nas bodo drugi narodi čislali in spoštovali.

Ob enem omenjam, da omenjeno društvo z banko „Slovenijo“ ne bode v nikaki zvezi, ampak bode popolnoma samostalno. Prijatelji sprožene ideje naj se blagovolijo obrniti zaradi natančnejega porazumljenja do gosp. Blaške ta.

J. Jereb.

Potopisne črtice.

En dan na Bledu.

Raj dežele Kranjske, Blejsko jezero in njegova okolica, bil je že na vse strani in gotovo po spretnejših peresih, kakor je moje, popisan, tudi namen sledečih vrstic ni, popisovati kraj, kakor je sploh, marveč skušal bom narisati prav kratko vtise, ki jih vzame seboj popotnik, kateremu je le dan časa, da se sprehaja o jezerskih bregovih in raduje, če se more.

Kar teče gorenska železnica, se je Bled približal Ljubljani na tri ure; ob osmih zjutraj se vsedeš, če je nedelja ali praznik, na južnem kolodvoru v Ljubljani v voz, hlapec zapiska, vlak jame drčati in te pelje čez Št. Vid, memo Loke in Kranja ter po Savski dolini do Lesec, kjer se vstavi ob pol enajstih, in ti dá na zbir, peljati se — menda za plačo enega goldinarja — proti jezeru ali pa iti peš po cesti; ako se ti goldinar smili in ni vreme deževno ali vročina prehuda, jo boš mahnil peš tje, zlasti ker se ti po dolgi vožnji tri četrt ure trajajoča hoja dobro prileže.

Če tako dospeš do jezera in zagledaš črno višnjevo vodo, se ti gotovo zbudi hrepenenje po vrčku hladnega, okrepčevalnega piva in po kaki majhni meseni zagozdi. Oziraje se krog sebe zagledaš na levi lično gostilnico z napisom „Louisenbad“; po nemškem napisu že se ti zdi, da je ta gostilnica namenjena tujcem, in ne motiš se. Ker pa ne misliš kar tebi nič meni nič podati se

tje, marveč si hočeš izbirati, se obrneš tudi na desno in tam te vabi Malnerjeve gostilnice visoko poslopje v svoje gostoljubne, po gostih hrepeneče prostore. A predno se udaš klicu Sirene, sezi v žep in če tvoj mošnjiček ni do vrha poln, potem se obrni na levo, kajti ako prašaš, pripovedovale se ti bodo strašne reči o računih, ki so se tu že delali in se še delajo. Meni je nekdo pravil, da bi se moral ta Malnerjevi hotel imenovati prav za prav „Hôtel zu den Abbruzzzen“ (gostilnica pri Abrucih); razložek bi bil potem le ta, da so tu tisti, ki so tvoji mošnji nevarni, malo boljše in ne tako pisano oblečeni, kakor strežaji po Laških Abrucih.

Obrnivši se toraj na levo se podaš po poti z belim peskom potreseni v „toplice“, kakor se pravi „Louisenbad“ po domače. Tam se vsedeš v senco med dišeče rože, lična kletarica te radovedno praša, kaka želja te je sem prignala, in ko si ji odkril svoje potrebe, ti postreže iz kleti in kuhinje gospodinje Peternelke s hladnim pivom ali dobrim vinom in okusno pripravljenim grizljajem, tako da si prav zadovoljen in mošnjiček tvoj ne čuti pregloboke rane. Ako s tem okrepčanjem svoje notranje osebnosti nisi še zadovoljen, okrepčaš lahko tudi zunanost v jezerskih ali virnih toplicah, prav kakor ti drago.

Po vsem tem se ti prileže sprehod ob bregu in mahneš jo v vas Mlino proti „Petranu.“ Če ti je bila že hiša, kjer si bil, po vnanji in notranji napravi jako všeč — kar je zasluga gosp. Aichelburga, ki jo je od prejšnjega gospodarja gosp. Lukmana kupil in okusno popravil ter prizidal ji še posebno „pristavo“ s sobami za tujce — se raduje tvoje oko še bolj nad „vilami“ ali gradiči, na novo iz tal izraslimi, ki stojé ob jezeru in kinčajo bregovje njegovo; posebno prikupi se ti z zidom ograjeno in zelo že olepšano posestvo g. barona Lazzarini-ja, kateri si je zavoljo tega pridobil že mnogo zaslug za Bled.

V vse to zamaknjen si komaj zapazil, da si v sredi vasi Mlina; proti jezeru obrnjen morda ne gledaš pred se, a žal ti je, kajti zaupajoč širokosti in varnosti ceste treščiš nenadoma — ob kak voz? ne, ob hišo, marveč bajto, o kateri misliš v prvem trenutku, da jo je kdo zgubil, sicer bi ne stala sredi ceste, marveč bi jo bil že kdo iz poti spravil. Strmeč zarad te ne navadne prikazni, ki ti je na poti, prašaš memo gredočega vaščana, čegava je ta jetična bajta, in kaj se ti pové? Ta javni varnosti nevarna bajta je posestvo barona Lazzarini-ja. „I, kako jo mora trpeti tu sredi ceste?“ prašaš dalje, „in kako, da je občina ne kupi in ne podere, da bi bila cesta varna?“ Na to zveš, da se občina in baron Lazzarini ne moreta pogoditi zaradi cene, ker jo občina hoče skoro zastonj imeti. — Kaka različnost med krasnimi bregovi in tem zakotjem! Kakor noč in dan!

Ves zamišljen še zarad tega madeža vasi Mlina prideš k „Petranu“, kjer v hladni senci pod drevjem ali v lopi tik jezera naročiš si dobro kosilce za nikakor ne prenapeto ceno; tu in v „toplicah“ je sploh dobro za domače in tuje goste, ker ne delajo ž njimi tako, kakor so na pr. delali neverniki nekda s sv. Jernejem. Če je vroče, obsediš po kosilu še nekoliko časa pri črni kavi in se zabavaš v družbi, z branjem časnikov ali pa občudovanjem krasne gorate narave, ki se vzdiga pred tabo na severni strani. Brž pa, ko postane hladneje, stopiš v ladijo ali čoln in se pelješ na otok, od tega pa proti „toplicam“ nazaj. Hladen zrak te vabi proti vasi Gradu gledat novi farovž ali kočé, prav za prav kurnike gosp. Riklija, kateri tu ljudi v trpljenju vadi. Vkreneš na občinsko cesto, katera drži proti cerkvi. Pa kaka je ta cesta! Če si vtrjen hribolazec in si se vadal hraniti ravnotežje, potem tvoje početje ni

predrzo zaupanje v angelja varuha, kateri bi te moral nositi čez brezdne, jame in spoke. Ako pa hoje po hribovskih plazih, ali na pr. po Bregu v Ljubljani nisi vajen, potem si najemi dva čvrsta Blejca, da te privežeta na vrv med se in tako boš morebiti srečno dospel do cerkve, če te med potjo ne vjame kaka nevihta in po cesti dereča reka ne odnese tebe in tvojih dveh čvrstih vodjev. Na vsak način pa se spodobi, da, dospevši vrh griča k cerkvi stopiš v božjo vežo in hvališ Boga za srečno rešitev iz smrtne nevarnosti. Ako si pa, česar te varuj angelj varuh, — ker je prav lahko mogoče, — spahneš ali zlomiš nogo, potareš rebra ali razbiješ čepinjo, potem se obrni do župana Westra, ki to umetno pot trpi še na sicer obdelani zemlji. Župan Wester so sicer, kakor se sploh govori in kar je tudi verjetno, izvrsten mož in kakor kaže cesta, tudi dober hribolazec; sir, ki ga izdelujejo na svojih planinah iz ovčjega mleka, je tako okusen, da človek, ki ga pokuši, obžaluje, da tak sir ne raste povsod ali da ga vsaj kakih sto hlebcev nima; al vse te in še druge lepe lastnosti župana, za katere še ne vemo, ne storijo ceste boljše in kdor jo je enkrat skusil zlasti v dežji, drugič ne bo lezel po nji, če bi mu prav oče župan vrh ceste nastavili hlebec sira, katerega dobi, ako gori pride. Ako si to cesto enkrat skusil, potem pač lahko razumiš, kako je Hanibal na potu čez Planine na Laško prišel ob polovico svoje vojske. Ubogi gospod župnik, ki mora po tej poti hoditi! Graščani bi mu morali vsaj mulo podariti, ki je vajena hribovskih stez, da bi ga gori in doli nosila. —

Pa bliža se večer in ž njim vred čas, ko vlak odrine zopet proti Ljubljani. Da ne zamudiš, treba je hitro slovó vzeti od — izvzemši grajane stvari — rajskega Bleda in napotiti se proti kolodvoru. Tje prišedši brez posebnih dogodbe malo postojiš in si zbereš družino, potem stopiš v voz, hlapec zažvižga, kolesa se zbudé iz svoje lenobe, vlak se jame naprej pomikati hitreje, vedno hitreje in — par minut pred enajsto uro ponoči si zopet v Ljubljani in greš spat, a ponoči se ti sanja o baronu Lazzarini-ju in bajti sredi ceste, o županu Westru in nevarni cesti od jezera proti cerkvi v Gradu, in — o Malnerjevi gostilni.

Rajske sanje — gotovo!

Troglodit.

Politične stvari.

Nekoliko o Španjski.

Nesrečna dežela Španjska obrača zdaj pozornost vse Evrope na se in sicer po vsi pravici, kajti kar se tam godi, je lahko vsem drugim državam izgled tega, kako daleč pride ali marveč kako globoko se pogrezne dežela, v kateri je nehal ves red. Zato bomo tudi mi spregovorili nekoliko o tej nesrečni deželi, kar se nam za naše bralce važno zdi.

Povdarili smo, da je Španjska nesrečna dežela. Zakaj li je dežela nesrečna? Saj je njena lega, zemlja, taka, da bi bila lahko raj vse Evrope, saj so njene vremenske razmere ugodne najzlahnejšim rastlinam, nebo jasno in o hudem vremenu se tam malokdaj sliši. Nesreča dežele toraj ne more imeti vzroka v zemlji, ker je rodovitna kakor Laška, treba ga toraj drugod iskati in sicer v političnih in družbinskih razmerah.

Kako je bila Španija nekdanj srečna, mogočna, bogata! Brodovje njeno zdelo se je nepremagljivo, najdla je najbolj rodovitne dežele unkraj različnih morjev, zlasti v Ameriki, in se jih polastila ter vlekla iz njih nezmerne zaklade. Za časa Karola V. je ponosno zamogla reči, da v njenih deželah solnce nikdar ne zaide.

Njene ladije so imele prepreženo vse morje, trgovstvo vse Evrope, deloma še tudi Amerika je bila odvisna od Španije.

Kje pa je zdaj vse to, da, kje se li še pozna, da je Španjska kdaj mogočna bila! Znano je sicer po zgodovini, kako je prišla ob mogočnost gledé vpliva zunaj in ob veči del svojega posestva unkraj morja; a kako je mogla domá tako propasti, da je zdaj skoro na enaki stopinji s Turčijo, to se različno razlaga. Liberalci, kateri tako radi vsako nesrečo duhovščini na rame nakladajo, trdijo, da je Španjsko v tako nesrečo spravilo gospostvo duhovstva, ki je na Madridskem dvoru bilo tako mogočno in katero dolžé, da si povsod prizadeva ljudstvo ohraniti v nevednosti. Da pa je to trdenje prazno ali marveč hudobno, to bo lahko vsak spredel, kdor ne gleda skozi novo-liberalna očala; najdel bo tudi naglo pravi vzrok, če le količkaj opazuje dogodbe na Španjskem zadnja leta; zdrava pamet ga pripelje na pravo pot.

O vseh južnih narodih — in to so Španjci v prvi vrsti — se piše in govori, da so že po naravi bolj lenobi podvrženi, katere je gotovo nekoliko zemlja kriva, ki brez posebnega truda obilno rodi, nekoliko pa južna vročina. Lenoba pa je začetek vseh drugih strasti, toraj tudi političnih; ni čuda, da je tudi pri Španjcih rodila slab sad. Če truplo miruje, duh ne miruje vselej, marveč misli in misli in si izmisli marsikaj, česar bi si ne izmislil, ko bi truplo delalo. Prvo pa, kar iz tega sledi, je nezadovoljnost s svojim stanom, z razmerami, ki so, ker ne more vsega doseči, česar si izmisli. Takemu človeku je težko vstreči. Španjci so imeli vendar najmilejše vlade, boljšega vladarja od Amadeja si vendar niso mogli misliti. In vendar je mogel bežati in prepustiti deželo divji razuzdanosti. Zakaj?

Zato, ker je tudi med Španjci dosti takih ljudi — brez katerih je malokatera dežela, — ki so željni časti, moči, bogastva, gospodarstva. Pri razmerah, kakoršne so na Španjskem, je takemu petelinu mogoče, z obljubami pridobiti s sedanostjo nezadovoljnih privržencev in slepo druhal, katera se ga oklene, posebno, če njene poželjivosti in razuzdanosti ne brzda, jima ne stavi graj, kakoršne bi jima stavil državni red. Med temi jih je tudi mnogo, katerim je boj vsakdanji kruh, ki se v takem rednem stanu prav dobre čutijo. Zavaljo tega se nikjer lože ne napravi punt, ko na Španjskem, dokler ne bo vladarja, ki bo upor zadušil, potem pa s trdno roko prijel vajeti in z ostrimi postavami navadil Španjce zopet pravega reda. Manj ko bo dal prostosti ljudstvu, boljši bo za deželo in prej si bo pomagala na noge.

Ljudstvo Španjsko, kakor je namreč zdaj, ni še zrelo za svobodo, tedaj tudi ne za republiko; vse to mu je sladek strup, po katerem mora popolnoma poginiti. Kjer ni trdne verske in npravne podlage, tam ni tal za svobodno zrnje; če požene, zdivja in ne prinese dobrega sadu. Taka potrebna podlaga se zadobi le po umno vrejenih šolah, v katerih pa mora biti veronauk važen predmet, kajti brez tega ni npravnosti in brez npravnosti ni pravičnosti.

Da bi zmagal nered, to je, republikanska sistema — kakoršna je namreč na Španjskem — potem ima nesrečna dežela še dolgo pot do boljšega. A zdaj, kakor je znano po najnovejših poročilih, so republikanci skoro do dobrega potolčeni, general Concha, steber vsega vpora, je padel v boju, in tako je upati, da bo konec bratovskega boja in klanja in da se pod žeslom zmagovalca Don-Karola vrne nesrečni deželi toliko potrebni mir. Treba pa je tudi Don-Karolu železne pesti, da se navadi razuzdano ljudstvo zopet redú, da popusti misli na vedne prekucije in se loti mirnega posla. Tako